

**СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ
НА СОЦИАЛНИТЕ
УСЛУГИ В ОБЩИНА
ЗЛАТОГРАД
(2011 – 2015)**

Раздел А: Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в община Златоград

1. Въведение

През последните няколко години, темата за устойчивото развитие на социалната политика на общините по отношение на предоставянето и управлението на социални услуги в общността е особено значима. Стартиралата реформа в социалната сфера е доказателство за осъзнатите потребности от въвеждането на качествена грижа за всеки човек, както и в отговор на изисквания на Европейския съюз по отношение на провеждане на адекватна социална политика и изравняване на стандартите за социални услуги във всички държави-членки на ЕС. В тази връзка, през последните няколко години правителството на Република България прие десетки документи, съобразени с изискванията на ЕС и визиращи една нова социална политика в грижа за най-уязвимите групи в нашето общество. Основите препоръки в докладите на еврокомисарите, наблюдаващи страната ни в периода на присъединяването ни към евросъюза, са по отношение на намаляване броя на институциите за отглеждане на деца, лишени от родителски грижи и тези за хора с различни увреждания, мерки по отношение на въвеждането и прилагането на изискванията за качество и стандарт на живот, зачитане на човешките права и достойнства, както и разкриването на алтернативни социални услуги в общността.

След влизане в сила на промените в Закона за социално подпомагане, както и много други нормативни документи, регламентиращи предоставянето на социални услуги, общините активно и отговорно заработиха по отношение на предоставяне на социални услуги, като едни от основните доставчици на такива в общността.

Сред задачите в сферата на социалната политика са стимулирането на децентрализацията и разработването на общински стратегии за развиване на услуги в общността, както и стратегии за развитие и предоставяне на услуги за деца и семейства, съдържащи и отговарящи на местните приоритети в областта на социалната политика по предоставяне на услуги.

Настоящата стратегия представя основните насоки на развитие на социални услуги, предоставени на територията на община Златоград, като се фокусира върху услугите и грижата за хората със специфични потребности, за техните семейства и обкръжаваща ги среда. Основан на визията за пълноценен живот на хората със специфични потребности в общността при зачитане на тяхното достойнство и право на избор, чрез предоставянето на качествени, достъпни и ефективни социални услуги, съобразени с реалните нужди на хората и общността. Документът формулира ясни и реалистични цели, осъществяването на които ще допринесе за повишаване на качеството на живот на хората със специфични потребности, превенция на социалната им изолация и подобряване на интеграцията им в обществото.

Благодарение на стремежа за осигуряване на качествени и ефективни социални услуги в общината и в резултат от усилията на местната власт и местна общност в тази насока, Златоград е определян като „модел на предоставяне на социални услуги в региона». Към момента най-добре развити в общината са социалните услуги за деца и възрастни хора с увреждания, като обособеният през 2003 г. „Център за социална рехабилитация и интеграция” предоставя услуги на възрастни хора с увреждания, а Дневен център за деца с увреждания „Зора”, открит през 2008 г.- на деца и младежи с увреждания. По различни програми и проекти се предоставят и социалните услуги „Социален асистент, „Личен асистент” и „Домашен помощник”.

Стратегията се разработи съвместно от експерти на общинска администрация Златоград и дирекция „Социално подпомагане”, специалисти от центровете за предоставяне на социални услуги в общината, както и НПО, развиващи дейност в социалната област.

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

2. Методология

Стратегията се основава на принципите на приемственост, последователност, съгласуваност и партньорство с институциите и социалните партньори, прозрачност и информираност на обществото за провежданите политики. Това е документ, който дава ясна представа за задачите и усилията на местната власт, неправителствените организации и местната общност към разрешаване на нарастващите потребности на жителите на общината от предоставяне на алтернативни социални услуги.

От стратегията става ясно, че идеята за разширяване на вече съществуващите социални услуги, предоставяне на нови такива и подобряване достъпа до тях от всички жители на общината ще доведе до подобряване адаптивността, качеството на живот, преодоляване на изолацията и мотивиране на ползвателите на социални услуги за справяне със социалната си неравнопоставеност, изолация, достойно отстоявайки правото си на живот и социално включване.

За ползването, удовлетвореността и потребностите от социални услуги в община Златоград са правени проучвания на три групи лица: хора с увреждания, деца и младежи с увреждания, възрастни хора на територията на община Златоград. Проучванията са направени с цел подобряване на качеството на предлаганите услуги за хора с увреждания и възрастните хора в общината и изследване на потребността от предоставяне на нови социални услуги. Направените проучвания сочат, че като цяло предоставените услуги са адекватни на нуждите на ползвателите, но бе идентифицирана липса на предоставяне на социални услуги за превенция срещу насилието и трафика за деца и жени в риск - услуга, която след отварянето на ГКПП Златоград – Ксанти има нужда да бъде предоставена в общината чрез т.нар. **Кризисен център**. Усилията трябва да са насочени към превенция и обособяване и на **„Център за обществена подкрепа”**, за предоставяне на услуги, свързани с превенцията на изоставянето на деца, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви и техните родители. Други идентифицирани нужди за развитието на социални дейности в общината, са свързани с разкриването на нова социална услуга **„Дневен център за възрастни хора”**. Споделена е нуждата от обособяване на пенсионерски клубове в общината и към настоящия момент, със средства от общинския бюджет, се субсидират два пенсионерски клуба.

Като основни проблеми при ползването на социални услуги в общината са посочени недостатъчната достъпност на услугите – нужно е осигуряването на специализиран автомобил и за ЦСРИ. Идентифициран е и проблем със **запълването на капацитета на „Център за социална рехабилитация и интеграция”** и е установена нужда от спешно увеличаване на капацитета му на работа с хора с увреждания от региона.

По отношение на готовността на хората със специфични потребности да заплащат пълната стойност или част от ползваните услуги, анализът на направеното анкетно проучване показва, че висок процент от хората в неравностойно положение изобщо нямат идея каква е пълната стойност на услугите, които получават. Голяма част нямат финансова възможност да заплащат пълната стойност на ползваните услуги и съвсем малка част от интервюираните не са мотивирани да заплащат пълната стойност на услугите, поради липсата на добро качество.

При разработването на настоящата стратегия общинска администрация се обърна към широката общественост, отправи покани до неправителствени организации на територията на Община Златоград и институции, пряко ангажирани в социалната сфера и в грижата за хора в неравностойно положение, с призив за съвместна работа и предложения за включване с партньорство, основано на принципа на равнопоставеност в действията.

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

Анализът на ситуацията и потребностите от развиване на социалните услуги, който е в основата на изработване на Стратегията бе коментиран и на заседание на Комисията за детето към община Златоград.

Анкетиранията се осъществиха с помощта на ДСП, ЦСРИ, ДЦДУ „Зора” и четирите организации на хора в неравностойно положение, развиващи дейност на територията на общината.

2.1. Цели и обхват на проучването

Анализът на социалната ситуация в нашата община изведе следните цели като приоритет в местната социална политика:

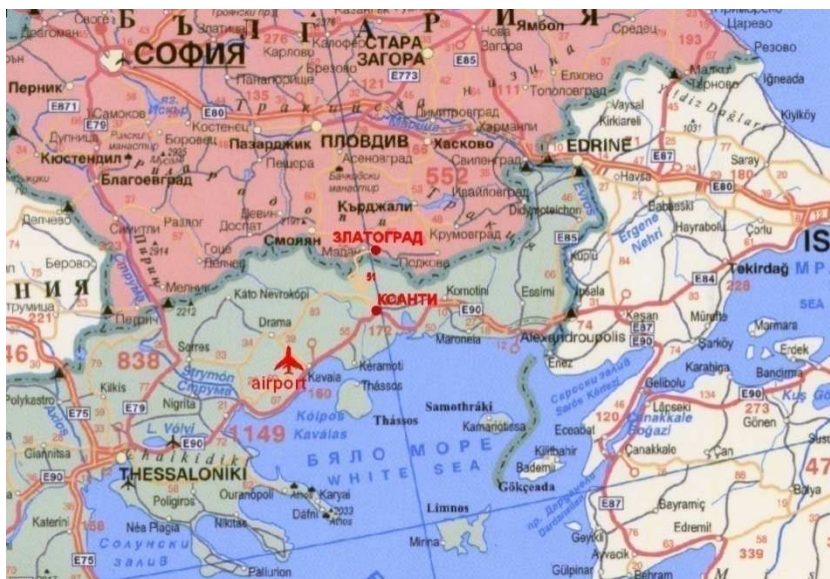
- Подобряване качеството на живот на хората в неравностойно положение;
- Преминаване към нови форми на социални услуги, предлагани в общността, съобразно потребностите на хората от общината;
- Въвличане на партньори при предоставяне на социални услуги: други институции, НПО и бизнеса, с оглед подобряване социалната интеграция и качеството на живот на хората;
- Промяна на нагласите и повишаване на чувствителността на обществеността към хората в неравностойно положение;

Конкретни задачи за работа в община Златоград:

- Продължаване на програми, осигуряващи услугата „домашен помощник”, „личен асистент” и „социален асистент”;
- Разширяване на дейността и предлаганите услуги на ДЦДУ „Зора” за осъществяване на грижа за децата, които растат в неравностойно положение и техните семейства;
- Обособяване на „Център за обществена подкрепа” за превенции;
- Разкриване на Дневен център за възрастни хора с увреждания.
- Разкриване на Дневен център за стари хора;
- Разкриване на обществена трапезария;
- Разкриване на Кризисен център;

3. Описание на ситуацията в община Златоград

3.1. Обща характеристика на общината

Община Златоград е разположена в южна България, в края на Източните Родопи, до последния родопски рид, след който започва беломорската равнина. Златоград е скътан в долината на река Върбица. Намира се на около 300 км. от столицата – София, на около 70 км. от международния курортен комплекс Пампорово и на 55 км. югоизточно от Смолян. Най-южният български град е разположен само на 2 км. от българо-гръцката граница, на 50 км. от Ксанти и на около 60 км.

от Бяло море и летище „Александър Велики”, намиращо се в северна Гърция.

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

През Златоград минава най- краткия и лесен маршрут „ на един час път” от атрактивния гръцки остров Тасос.

На изток община Златоград граничи с общините Кирково и Джебел, на север с община Неделино, а на запад с общините Мадан и Рудозем. Южната ѝ землищна граница съвпада с границата на Република България с Република Гърция.

В административно отношение общината е в Смолянска област и е географски център на общини в Южна България. Административният център е град Златоград, обединяващ около себе си осем населени места- Старцево, Долен, Ерма река, Аламовци, Цацаровци, Страшимир, Пресока и Кушла.

Територията на общината обхваща площ от 175.8 км², която е 5.4 % от тази на Смолянска област и 0.2 % от тази на страната. Надморската височина варира от 385 до 1118 м. Град Златоград е най-ниското разположено място в общината – 420 – 550 м. Релефът е планински, като на места рязко се променя - редуват се стръмни склонове и малки долини разширения и силно развита хидрографска мрежа. С това се обяснява и разпокъсаността на селскостопанските площи. Средния им наклон е 10°-12°.

До Златоград може да се стигне единствено с автомобилен транспорт (има възможности за избор на маршрут). Единият маршрут е от Асеновград през Бачковския манастир, Нареченски бани, Чепеларе, Смолян и Мадан (около 140 км от Асеновград). До Златоград може да се стигне и от Кърджали (60 км) през Джебел и с. Бенковски.

Общината е отдалечена от основните летища в страната (София, Пловдив, Варна, Бургас) и от най-развитите дестинации за престой на чужденци (Черноморското крайбрежие, София, Боровец, Банско). Същевременно близостта до курорта Пампорово, Бяло море и летище „Александър Велики”, до където може да се стигне бързо, създава потенциални възможности за генериране на чуждестранни потоци.

Географски координати на общината: **41° 23'** северна ширина, **25° 6'** източна дължина и предполагаема приблизителна надморска височина от 522 метра.

3.2. Население – демографска характеристика

Населението в община Златоград от последното преброяване възлиза на 12 257, от които жени са 6 302, а мъже – 5 955. Община Златоград е третата по брой на население в областта, след общините Смолян и Девин, а гр. Златоград със своите 7 166 жители е вторият по големина град след областния център -Смолян. Преобладава населението в трудоспособна възраст – 18 – 64 години.

Процесът на демографското застаряване продължава да се задълбочава. Раждаемостта запазва своите ниски стойности, а смъртността става висока, поради което естествения прираст е отрицателен. Усилва се миграцията от селата към града. Тя е по-силно изразена при мъжете, отколкото при жените. Обезлюдяването на селата се явява съществен ограничител за развитието на селския туризъм. Друга негативна тенденция е отрицателният механичен прираст или броят на изселените е по-голям от този на заселилите се.

Процесът на демографско остаряване на населението продължава да се задълбочава като броят и относителният дял на лицата на възраст до 15 години непрекъснато намаляват, а от друга страна, се увеличават броят и дялът на населението над 65-годишна възраст.

Селищната мрежа в община Златоград е с пръснат характер. Общият брой на населените места е 9, от които 5 са с население под 500 души. По-големите селища след общинския център са с. Старцево, с. Долен и с. Ерма река. Селата са разположени основно в хипсометричния пояс 450-1 000 метра.

Особеност е близостта им до водни източници (реки, язовири). Съществуват известни затруднения по отношение на обслужването им (предимно транспортно и произтичащо от липсата на интернет) и приобщаването им в социално-икономическия живот (визира се високата безработица). Много от тях, независимо от сравнително малката си отдалеченост, остават в изолация, поради трудната си достъпност, което е основна причина за масовото им обезлюдяване.

Населението на общината е намаляло с 1 785 души в сравнение с данните от преброяването от 2001 г. Продължава тенденцията на намаляване на броя на населението, формирала се след 1992 год.

Населението на община Златоград продължава да намалява и в резултат на отрицателния механичен прираст.

От справката, предоставена ни от НСИ, е видно, че в община Златоград населението е изключително хомогенно. Преобладават жители, самоопределили се като българи. Не са регистрирани уязвими етнически общности.

3.3. Икономическо развитие на община Златоград

Подобно на повечето градове в страната, икономическото развитие на Златоград е повлияно от общото икономическо състояние в България. Особеност на досегашното развитие на общината е изградената добра производствена база в частния сектор. Повечето от предприемачите, които започват свой самостоятелен бизнес, се насочват към сектора на услугите и по-специално към търговията и туризма. До голяма степен това е обусловено от липсата на собствени средства за стартиране и развитие на самостоятелен бизнес, което ги насочва към сектори, които не изискват предварителни инвестиции.

Структурата на заетите по стопански сектори показва, че в икономиката на района преобладават промишлените производства (54%), следвани от сектора на услугите (45%) и селското стопанство (1%). Тази информация е поместена в Годишника на общините в България.

Обезпокоителен факт е нарастващото ниво на безработица в района. Последица от съкращаването на много работни места в рудниците и закриването на промишлени производства е търсенето на част от населението на препитание извън пределите на страната. Информация за степента на развитие в областта ни дава Общинския ИЧР, отчитан от Програма за развитие на ООН (ПРООН). Индексът за развитие на човека (ИЧР) обхваща три измерими аспекта на човешкото развитие – продължителност на живота, образование и стандарт на живот. Индексът е съчетание от продължителност на живота, записваемостта в училищата и размера на доходите. Според този индекс област Смолян се нарежда на 6 място в класацията на 28-те области в България, което би могло да се обясни с успешното развитие на туризма. За разглежданата област е характерен висок дял на БДС в хотелиерството и общественото хранене. Община Златоград се нарежда на 75-то място сред 262-те общини в страната. Тя се класифицира като „неиндустриална община”, поради ниските стойности на показатели като средна работна заплата, БВП на глава на населението, емисии на вредни вещества в атмосферата и др.

Територията на община Златоград има регистрирани над 1 500 фирми, но не всички от тях са действащи.

Преобладават фирмите, които се занимават с търговска дейност и извършващите услуги. На следващо място по брой са транспортните и строителни фирми. По-малко са онези фирми, които работят в сферата на производството. Търговското обслужване се извършва от частни фирми, като преобладаващо е ресторантьорството и магазините за хранителни стоки. В общината действа и регионална секция на Съюза на частните хотелиери и ресторантьори .

След свиване на рудодобива, възможностите за просперитет на община Златоград са силно намалели и в резултат от наличните ресурси се засилва желанието за развитие на туризъм. Характерно за последните години е ускореното развитие на заведенята за хранене и местата за настаняване. Туристическата индустрия е изведена като приоритетен отрасъл в Програмата за икономическо развитие на община Златоград и в План за развитие на общината.

3.3.1. Безработица

Структурата на безработицата в Община Златоград ясно очертава нивото на безработица и най-уязвимите групи на територията на нашата община, както и трайно безработните специалисти, които биха могли да бъдат ценен ресурс за обезпечаването на различни видове социални услуги със специалисти.

Трудното финансово положение, повлияно от кризата в световен мащаб, оказва отрицателно влияние върху икономическия живот в малките общини. Финансовият дефицит ни изправя през необходимостта да се предприемат мерки за съживяване на икономиката в района ни. Липсата на субсидии за малкия и среден бизнес в пограничните райони, по-високите експлоатационни разходи и нерентабилността на производството, водят до свиване на редица отрасли от промишлеността ни.

Поради тази причина и с цел стимулиране на работодателите да разкриват допълнителни работни места се предвиждат повече средства за субсидирана заетост.

Възможност за реализация на търсещи работа лица в страните от Европейския съюз дава и европейската мрежа за заетост – EURES. В Златоград, след проведената информационна среща с EURES- съветници от България и Гърция, се постави началото на съвместна работа между двете страни.

В резултат на реализирани програми и мерки за заетост в община Златоград се забелязва намаление на безработица.

Средното равнище на безработица за Община Златоград към началото на 2011 г. е 12.7%.

Структура и основни групи регистрирани безработни

Полова структура в Община Златоград

Преобладаващият дял на регистрираните безработни жени е трайна ситуация в структурата на регистрираните безработни в района на Дирекция Бюро по труда Златоград. При анализ за период от няколко години назад се очертава преобладаващ дял на регистрираните безработни жени в границите **от 60 до 70%**. Обяснението можем да търсим, както в това, че мъжете са по-мобилни и не поддържат редовно регистрация, търсейки реализация в други райони на страната, така и в това, че част от тях просто не се регистрират в ДБТ, по различни свои причини. Тази ситуация, в периода на криза се променя, в известна степен и делът на безработните жени намалява за сметка на дела на регистрираните безработни мъже.

Квалификационна структура в Община Златоград

Преобладаващият брой регистрирани безработни лица без квалификация е устойчива ситуация за сравнително дълъг период от време.

Това което прави впечатление е намаляването, както в абсолютен брой, така и в относителен дял на квалифицираните безработни лица и специалисти.

Образователна структура в Община Златоград

Намалява относителния дял на регистрирани лица с висше и средно образование, които успяват да се реализират на свободния пазар с посредничеството на Бюро по труда и чрез стажантската младежка програма „Ново Начало”. Има тенденция лицата с основно образование също да намаляват вследствие на включването им в Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”.

Продължителност на регистрацията на безработните лица в Община Златоград

Показателят „продължителност на безработица” характеризира „престоя” на безработния в режим на регистрация. От този показател могат да се правят съществени изводи за състоянието на пазара на труда и способностите на икономиката в региона да създаде динамичен пазар. Реализацията на част от Националните програми за заетост и мерките по Закона за насърчаване на заетостта, до голяма степен, оказват влияние особено върху категорията продължително безработни. Като брой и относителен дял в отделните групи се открояват изменения в посока на намаляване при регистрираните лица до 12 месеца и нарастване при групата „продължително безработни лица”. При продължително безработните лица нарастването, основно, е в резултат на липсата на образование и професионална квалификация.

Поредността на регистрацията е показател за това, доколко безработицата е повтарящо се явление за регистрираните безработни. По-задълбоченият анализ, на този елемент от пазара на труда, дава ориентирите за това, доколко икономиката има устойчиво развитие и доколко прилаганата активна политика по заетостта дава по-трайни отражения. Данните сочат, че във връзка с икономическата криза се е увеличил броя на регистрираните за първи път.

Безработни с намалена работоспособност

Основно влияние при безработните с намалена работоспособност оказват програмите и мерките за заетост, където целева група са лица с трайна намалена работоспособност.

ДБТ Златоград работи в тясна връзка и взаимодействие със „Сдружение на хора с увреждания” в гр.Златоград, и с. Старцево, както и ЦСРИ към Община Златоград.

Основните програми предоставящи работа на безработни лица са:

- НП „От социални помощи към осигуряване на заетост” ;
- „Асистенти на хора с увреждания“;
- Национална Програма „Нова възможност за заетост ”;
- Оперативна Програма „Развитие на човешките ресурси”

Програмите ”АЗ МОГА” и „АДАПТИВНОСТ” дават възможност да се повиши квалификацията и на зетия персонал в частния сектор, чрез придобиване на ключови компетенции и допълнителни квалификации.

Тенденции по отношение на заетостта и безработицата в района се свеждат основно до следното:

- Намаляване на броя и равнището на безработица, спрямо предходната година;
- Увеличавана на броя на лицата започнали работа;
- Запазване на броя на заявените работни места на първичния пазар;
- Намаляване на броя и относителния дял на продължително безработните лица;

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

Без финансовата подкрепа от страна на държавата, малки общини, с ограничени собствени приходи, не биха могли да преодолеят въздействието на негативните ефекти на световната икономическа криза. В още по-неизгодна ситуация се намират хората с увреждания, за които намирането на работа е сериозен проблем. **Създаването на социално предприятие на хора с увреждания** е една добра алтернатива за осигуряване на заетост и сигурни доходи на хора със специфични потребности – една тема, която предизвиква голям интерес, както сред бизнеса, така и сред цялото общество.

3.4. Здравеопазване

Здравното обслужване в община Златоград се осъществява в следните здравни заведения:

№	ЗДРАВНИ ЗАВЕДЕНИЯ	ЗАБЕЛЕЖКА
1.	„МЕДИЦИНСКИ ЦЕНТЪР I” гр. Златоград	Обслужва Общините Златоград и Неделино, и част от Кирково
2.	САМОСТОЯТЕЛНИ ЛЕКАРСКИ И СТОМАТОЛОГИЧНИ ПРАКТИКИ	Златоград, Старцево, Долен, Ерма река
3.	МНОГОПРОФИЛНА БОЛНИЦА ЗА АКТИВНО ЛЕЧЕНИЕ „ПРОФ.Д-Р АСЕН ШОПОВ”	Обслужва Общините Златоград и Неделино, и част от Кирково
4.	ФИЛИАЛ ЗА СПЕШНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ – Златоград	Обслужва Общините Златоград и Неделино, и част от Кирково

Доболничната помощ се финансира от Регионалната здравно-осигурителна каса. Тя бива първична и специализирана. Първичната се осъществява от семейните лекари, а специализираната от „Медицински център - Златоград” ООД и индивидуалните специализирани практики на специалистите.

Болничната помощ продължава да се осъществява в търговското дружество с изцяло общинско участие МБАЛ „Проф. Д-р Асен Шопов”. Финансирането се осъществява чрез договаряне на клиничните пътеки с РЗОК. В здравното заведение е изградена вътрешна информационна компютъризирана система и за подобряване на диагностиката е закупена специализирана техника - Апарат Доплер и скенер, а така също и рентгенов апарат за рентгенография и скопия AXIOM ICONOS R100.

Спешно болните се обслужват от Филиал за спешна медицинска помощ и МБАЛ „Проф. Д-р Ас. Шопов”.

Здравеопазването в община Златоград има нужда от привличане на допълнителни общопрактикуващи лекари и специалисти, както и преференции за желаещите да специализират от медицинския персонал.

Възможност за подобряване на здравното обслужване е изграждането на Хоспис (в случай на финансиране от здравната каса), както и изграждане на Дневен център за възрастни хора със здравен сектор.

В системата на общинското здравеопазване, освен МБАЛ „Проф. Д-р Асен Шопов”, са детска ясла „Мир” и медицинските специалисти към здравните кабинети в училища и детски градини.

3.5. Образование

На територията на община Златоград действат 5 детски заведения – ЦДГ „Снежанка” Златоград, ЦДГ „Радост” Златоград, ЦДГ „Щастливо детство” с. Старцево, ЦДГ „Детски свят” с. Долен и ЦДГ „Детелина” с. Ерма река. Има 3 основни и 3 средни училища.

No	ОСНОВНИ УЧИЛИЩА
1	ОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ” гр. Златоград
2	ОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ” с. Ерма река
3	ОУ „Св.Св. КИРИЛ И МЕТОДИЙ” с. Долен

No	СРЕДНИ УЧИЛИЩА
1.	СОУ „АНТИМ I-ВИ” гр. Златоград / от V до XII кл./
2.	СОУ „Св. КНЯЗ БОРИС I-ви” с. Старцево / само от I до VIII кл./
3.	ПГ „ХРИСТО БОТЕВ” гр. Златоград
4.	ОБСЛУЖВАЩИ ЗВЕНА : - ОБЩИНСКИ ДЕТСКИ КОМПЛЕКС;

Предимства на образователната сфера в община Златоград

- ✓ Висок е % на обхванатите деца в разкритите в общината целодневни, полудневни и яслени групи;
- ✓ Образователно-възпитателният процес с шестгодишните /или петгодишни/ е добре организиран в разкритите 4 целодневни подготвителни групи към детските градини и 1 полудневна към детска градина.
- ✓ Обхванати са всички деца от общината, подлежащи на обучение преди постъпване в първи клас;
- ✓ Постигнат е 100% обхват на ученици до 16 годишна възраст, подлежащи на задължително обучение;
- ✓ Професионалното и профилирано образование е частично подчинено на социално-икономическото развитие на общината;
- ✓ Функционира Комисия за детето към община Златоград;
- ✓ Изготвя се всяка година план-програма за дейността на Общинската комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни;
- ✓ В детските градини и училищата работят учители с висока професионална квалификация и много добър педагогически опит.
- ✓ Провеждат се форуми с представители на МОН, РИО-Смолян и др. за обсъждане на актуалните проблеми в образованието.

Недостатъци на образователната система в община Златоград

- В детските градини по селата децата са обхванати в смесени групи от 2 до 5 годишна възраст и това затруднява образователно-възпитателния процес.
- Не всички деца със специфични образователни потребности са обхванати и интегрирани в детските заведения
- През последните години прогресивно се увеличават отсъствията на учениците от гимназиален етап по основателни и неоснователни причини, в съответствие с ППЗНП.
- Не се работи достатъчно за стимулиране на даровитите деца. В най-ранна детска възраст трябва целенасочено да се следи какви таланти проявяват децата и да се насърчава и подпомага развитието им.
- Недостатъчна е дейността на всички нива с младежите и липсва цялостен анализ на техните потребности.
- Липсват качествени и добре оформени тематични брошури, диплянки и др. материали за работа с родители и ученици.
- Родителската общност не се включва достатъчно активно в училищния живот.
- Не всички училища имат педагогически съветници или логопеди и това води до влошаване на възпитателната и коригираща работа с децата.
- Липсват медицински кабинети в училищата и детските градини в селата на общината.
- Не е създадена добра подкрепяща материална среда за децата със СОП.
- Липсва добро оборудване на детските градини със съвременни технически средства за дидактическите игри.
- Обезпечаването на детските градини с помощен персонал по различните програми от БТ и общината не е в достатъчна степен ефективно-/съкратени са квалифицирани работници, а се назначават неквалифицирани/.

Социалната политика на община Златоград в областта на образованието е насочена към разрешаване на различни проблеми на учениците. Голяма част от децата със специфични образователни потребности са обхванати в детските заведения и училищата. С тях се занимават ресурсни учители и психолози. Необходимо е с дейността им да се запознае по-широк кръг от обществото и да съдействат за положителна промяна в отношението на всички към децата със специфични образователни потребности.

За учениците, които живеят в отдалечени населени места и махали е организиран безплатен транспорт до най-близкото учебно заведение в общината. Организирано е безплатно предоставяне на закуски и топъл чай за учениците от I до IV клас във всички училища. Всички училища имат ученически лавки за закуски.

Всички детски градини, на територията на общината, разполагат с необходимия персонал за приготвяне на топли закуски и обяд на децата. За детските градини в града има осигурен медицински персонал. За децата от подготвителните групи и учениците от I до VII клас са осигурени безплатни учебници и учебни помагала. В библиотеките на всички училища има безплатни учебници по отделни учебни предмети, които се предоставят за целогодишно ползване на всички ученици от V до VIII клас. Редовно се изплащат стипендии на учениците от IX до XII клас по отличен успех, както и стипендии на ученици от социално слаби семейства и сираци. Осигурени са социални придобивки за учителите и помощния персонал.

3.6. Жилищни условия

Законът за общинската собственост дава право на нуждаещите се от жилище да кандидатстват за предоставяне под наем на общински жилища. В него ясно е разписано кой има право да бъде настанен в общинско жилище на символичен наем. В община Златоград е приета и действа Наредба № 12 за реда и условията за управление и разпореждане с общински жилища на територията на община Златоград.

Изграждането на социални жилища изисква дългосрочно планиране и сериозно финансиране. Преобладаващата част от подаващите заявления за картотекиране в община Златоград, са лица и семейства, живеещи на свободен наем или обитаващи недостатъчна жилищна площ.

Настанени в общински жилища са самотно живеещи стари хора, лица със заболявания /трайно намалена работоспособност/, лица без родители, многодетно семейство и самотни родители с деца.

Целта на успешната жилищна политика е да се осигурят по-добри условия на живот за гражданите и да се допринесе за социалната интеграция чрез повишаване на жизнения стандарт и общо подобряване на качеството на живот на градските общности от хора в неравностойно и уязвимо положение.

ОБЩНСКИ ЖИЛИЩА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД:

ЗА НАСТАНЯВАНЕ ПОД НАЕМ НА ГРАЖДАНИ С УСТАНОВЕНИ ЖИЛИЩНИ НУЖДИ:

1. Апартамент № 11, бл. 1, ул. „Ахрида” № 7, гр. Златоград;
2. Апартамент № 29, бл. 3, ул. „Ахрида” № 9, гр. Златоград;
3. Апартамент № 16, бл. 5, бул. „България” № 186, гр. Златоград;
4. Апартамент № 2, жилищен блок, ул. „Васил Левски” № 24, с. Старцево, общ. Златоград;
5. Апартамент № 3, жилищен блок, ул. „Васил Левски” № 24, с. Старцево, общ. Златоград;
6. Апартамент № 7, жилищен блок, ул. „Васил Левски” № 24, с. Старцево, общ. Златоград;
7. Апартамент № 10, жилищен блок, ул. „Васил Левски” № 24, с. Старцево, общ. Златоград;
8. Стая № 4, партерен етаж, общежитие „Минстрой”, ул. „Рожен” № 3, гр. Златоград;
9. Стая № 1, първи етаж, общежитие „Минстрой”, ул. „Рожен” № 3, гр. Златоград;
10. Стая № 12, първи етаж, общежитие „Минстрой”, ул. „Рожен” № 3, гр. Златоград;
11. Стая № 9, втори етаж, общежитие „Минстрой”, ул. „Рожен” № 3, гр. Златоград;
12. Стая № 10, втори етаж, общежитие „Минстрой”, ул. „Рожен” № 3, гр. Златоград;
13. Стая № 11, втори етаж, общежитие „Минстрой”, ул. „Рожен” № 3, гр. Златоград.

ВЕДОМСТВЕНИ НА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД

1. Апартамент № 30, бл. 2, ул. „Рожен” № 1, гр. Златоград;

РЕЗЕРВНИ

1. Апартамент № 6, бл. 4, бул. „България” № 182, гр. Златоград;
2. Апартамент № 8, бл. 4, бул. „България” № 182, гр. Златоград;
3. Стая № 7, първи етаж, общежитие „Минстрой”, ул. „Рожен” № 3, гр. Златоград;
4. Апартамент № 1, жилищен блок, ул. „Васил Левски” № 24, с. Старцево, общ. Златоград.

В община Златоград няма обособени квартали на уязвими етнически малцинства със структурна бедност.

4. Анализ на групите в риск в община Златоград

4.1. Фактори, които пораждаат риск за различни групи от населението

Два основни параметъра – „доходи” и „възраст”, в съчетание с други фактори създават рисковете от социално изключване на индивидите. Рисковите групи от населението са диференцирани на база на определени фактори, които пораждаат риск от отдалечаване или изключване на тези групи от начина на живот, който се определя като нормален за основната част от населението. Основополагащ за нормалния стандарт за живот е размерът на доходите, който може да осигури всички останали сфери на живот. Засегнати от този фактор са всички групи от населението, но размерът и периодичността на доходите оказва въздействие върху формирането на рискови групи и уязвимост на индивидите в комбинация със следните други фактори:

Безработица при хората в трудоспособна възраст:

Факторът безработица е свързан със социално-икономическото развитие на общностите и е основна причина за миграцията и емиграцията на активното население. Безработицата може да се приеме за основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст. Безработицата на трудоспособните хора се отразява на качеството на живот на всички членове на семействата и особено на децата.

Ниски доходи на хората в нетрудоспособна възраст:

От всички хора в пенсионна възраст, които срещат трудности по отношение на доходите най-засегнати са хората с минимален размер на пенсиите и хората на пенсионна възраст, които по различни причини нямат пенсия. Последната група е много трудна за идентифициране поради липсата на данни, но в нея ще попаднат хора, които продължително време са работили без да се осигуряват.

Структура и численост на семейството (непълни, многодетни семейства, с повече нетрудоспособни членове):

Структурата и броят на членовете на семейството са от съществено значение при разпределението на разходите между тях и в тази връзка най-засегнати са семействата, в които има повече нетрудоспособни членове, а именно **многодетни и непълни семейства**. Допълнителна трудност представлява и фактът, че през последните години нараства броят на двойките, които съжителстват и отглеждат своите деца без наличие на брак.

Увреждане или здравословен проблем на член от семейството:

Наличието на тежък здравословен проблем или увреждане на член от семейството изискват непрекъснати, допълнителни разходи, които затормозяват семейния бюджет. Ако състоянието му изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи в ежедневието, това допълнително задълбочава проблемите, свързани с доходите. Най-засегнати от този фактор са **хора с увреждания, както и семействата, в чиито състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем.**

Местоживеење в отдалечени и/или изолирани населени места:

Населението в тези места изпитва затруднения за физически достъп до здравни и образователни услуги. В областта на здравната помощ затрудненията са в достъпа до лекарски практики, специализирана медицинска помощ, спешна помощ, лекарства. Затрудненията в достъпа до навременна медицинска помощ влошават здравното състояние на населението, което в последствие води до по-големи разходи за лечение. Често разходите за медицинска помощ могат да доведат до обедняване на домакинствата и да наложат ползване на социални услуги.

За децата и младежите от тези населени места това изисква допълнителни разходи, свързани с транспорт или с разходи за квартира, ако децата учат в средно учебно заведение в друго населено място.

От съществено значение за превенцията и преодоляването на влиянието на рисковите фактори, свързани с доходите е предприемането на конкретни мерки и услуги по отношение на определените рискови групи.

Възрастта е вторият основен параметър, който влияе върху уязвимостта на населението, спрямо възможностите за автономност на хората и необходимостта от подкрепа. Характерно за народопсихологията в България е споделяната отговорност между членовете на разширеното семейство при предоставяне на грижата за децата и възрастните хора, като това се приема като норма в обществото. При определяне на предпоставките за нормален стандарт за живот се извеждат и възможностите за грижа за близките, които имат нужда – деца или старите хора. Във връзка с този фактори се формират две основни рискови групи „деца” и „стари хора”. Както и при доходите, параметърът възраст не формира самостоятелно рискови групи, а само в съчетание с други обстоятелства - в случая наличие или липса на близки и възможностите им да предоставят грижи. Възрастта влияе върху уязвимостта на населението в комбинация със следните фактори:

Наличие на лица, отговорни за децата и възможност да предоставят грижа.

Отговорните възрастни, ангажирани с предоставянето на грижи за децата са техните родители. Роднините, най-често баби и дядовци, са включени активно в отглеждането на децата, като това е широко разпространена практика в семействата от всички социално-икономически слоеве на населението. Грижата за децата традиционно се споделя между различните поколения в рамките на разширеното семейство. Много често родителите реално отсъстват, най-често са на работа в други населени места или в чужбина. Голяма част от трудностите при осъществяване на адекватни политики, мерки и услуги по закрила на детето са свързани с отговорностите по отношение на детето.

Групите, които се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа за децата от страна на биологичните родители: деца, чиито родители имат трудности при отглеждането им – липса на достатъчно възможности (доходи, родителски капацитет); наличие на увреждане на детето; проблемно поведение на детето; деца в риск да бъдат изоставени от своите родители; деца, с мярка за закрила – настанени в специализирани институции; настанени в приемни семейства; настанени при близки и роднини; деца, без родителски контрол, които не са обект на закрила, отглеждани от свои близки.

Възможност да се предоставят грижи за възрастни и стари хора от техни близки:

Грижата за възрастните хора традиционно се възприема като задължение на техните деца. Тази нагласа започва да се разколебава през последните години, когато все по-рядко различните поколения живеят заедно, не само в различни жилища и градове, а често и в различни държави. В тази връзка развитието на социални услуги в подкрепа на грижите за възрастните хора се възприема като облекчение и за двете страни. Групите, които могат да се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа са за самотни стари хора, които живеят сами; възрастни хора, в т.ч. и хора с увреждания, настанени в специализирани институции.

Анализът на данните показва, че Община Златоград се характеризира със застаряващо население, част от което е с различни по вид и степен увреждания, изискващи специални медико-социални услуги. Данните сочат още, че на територията на града, значителен е броят на децата, които по смисъла на Закона за закрила на детето са деца в риск, това са деца с различни по вид и степен увреждания, деца, преживели насилие, деца, за които съществува опасност да попаднат в институции, деца, за които съществува риск да отпаднат от общообразователната система и др. Значителен е броят и на децата и младежите със специфични образователни потребности.

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

Наличието на значителен брой деца и възрастни с увреждания, социално подпомагани лица, самотни възрастни с ниски доходи, социално слаби самотни родители, обуславя необходимостта от разкриване на нови социални услуги за тези категории лица. Необходимостта от разкриване на нови социални услуги се обуславя и от риска, който крие функциониращата транспортна връзка Златоград-Ксанти, за което е належащо да се вземат превантивни мерки, относно потенциалната опасност от трафик на жени и деца през граница.

От направения анализ става ясно, че трябва да се развият алтернативни социални услуги в общността, удовлетворяващи наболели социални проблеми в семействата, училищата и социалните центрове, свързани с отглеждането и възпитанието на деца със специфични потребности, както и на самотно живеещи възрастни лица, деца и възрастни хора с увреждания, които не могат сами да се обгрижват и да задоволяват ежедневните си потребности.

4.2. Характеристика на рисковите групи в община Златоград

4.2.1. Лица и семейства в неравностойно социално положение.

Към тази група се включват:

- социално слаби лица и семейства;
- самотни родители;
- сираци.

Най-често срещаните проблеми при тези лица са: лоши битови условия на живот, липса на образование, квалификация и наличие на насилие, най-често в семейството. Появиха се скитащи лица, за които не се полага необходимата грижа.

Освен предоставяните в момента услуги, свързани с отпускането на социални помощи от Дирекция „Социално подпомагане”, за тяхното интегриране в обществото се предоставят и няколко социални услуги в общността. По-голяма част от лицата нямат образование или квалификация. Това води до редица трудности при трудовата им реализация.

Самотните родители (най-често майки) също са с висок риск. Те са поставени в лоша стартова позиция, което намалява шансовете им за успешна реализация в живота.

4.2.2. Хора с увреждания, деца с увреждания.

По данни на Дирекция „Социално подпомагане” лицата с увреждания са над 500. Това е една разнообразна, сложна целева група, тъй като обединява лица с физически, умствени, психически, сензорни и множествени увреждания. По модул „личен асистент” на Националната програма „Асистенти за хора с увреждания” и ОП РЧР „Личен асистент”, Община Златоград е активен партньор на Дирекция „Социално подпомагане”, а по модул „Домашен помощник” е работодател.

Най-достъпната помощ за тази целева група е паричното подпомагане по Закона за социално подпомагане и Закона за интеграцията на хората с увреждания, както и следните услуги в общността:

- **Център за социална рехабилитация и интеграция на лица с увреждания /капацитет 40 места /;**

Анализът показва, че предлаганите социални услуги не обхващат всички групи лица с увреждания. Капацитетът на съществуващите е недостатъчен, а отдалечеността пречи на ползването на предлаганите услуги от лицата, живеещи в отдалечените населени места. По тези причини голяма част от тях остават необхванати от мрежата на вече съществуващите социални услуги.

4.2.3. Възрастни хора

В община Златоград живеят над 4 000 възрастни хора/пенсионери. Тежко болните са потенциални потребители в специализирани институции, което е в противовес с основния приоритет на държавната политика в социалната сфера, а именно деинституционализация, чрез предоставяне на услуги в семейна или близка до семейната среда. Тази целева група се нуждае от ежедневни грижи в дома: помощ при самообслужването, поддържане на хигиена, пазаруване, придружаване, социални контакти и психо-социална подкрепа. Предоставяните към момента услуги нямат достатъчен капацитет и не задоволяват наличните потребности, поради което е необходимо създаване на **Дневен център за възрастни с увреждания, Дневен център за стари хора, Хоспис в семейна среда** и други.

4.2.4. Лица, жертва на насилие и трафик /потенциална рискова група/

Групата на лицата, жертви на насилие, може да се раздели на две подгрупи, тъй като се нуждаят от различен тип грижа и услуга. Това са жертвите на насилие:

- в семейството;
- извън семейството.

Характерно за първата група е, че насилието се извършва главно в семейството. Броят на жертвите вероятно е много по-голям, но оплакванията са малко, поради сложните емоционални връзки и семейната зависимост.

За втората група все по-актуален става проблемът с трафика на деца и жени за проституция и използването им за прося с отваряне на ГКПП Златоград – Ксанти. Реално съществува и проблем с експлоатация на човешкия труд. В настоящия момент няма институция, която е специализирана да се занимава с жертвите на насилие и престъпления. Служби, които имат връзка с тях са Детска педагогическа стая, Дирекция „Социално подпомагане” . В града липсва **Кризисен център за възрастни и деца, претърпели насилие и Кризисен център за жени и деца, жертви на трафик**. Кадрите от първичната мрежа /персонал от детските градини и училищата, доболничната помощ и др./ са недостатъчно подготвени за разпознаване на белезите на насилието. Необходимо е повишаване на капацитета на всички институции, които работят с тези рискови групи.

4.2.5. Лица, настанени в специализирани институции.

- Има лица от община Златоград, настанени в специализирани институции, поради изчерпване на всички останали възможности.

4.2.6. Деца на разведени родители

Повече от една трета от семействата в развитите страни се разпадат, преди децата да са пораснали. Машабността на явлението показва, че **разводът** не е изключение, а вариант на нормалното, в съвременното общество. Отмина времето, когато съпрузите живееха заедно, само заради децата или за това, какво ще кажат хората. Много родители при развода са толкова разстроени и заети със собствените си проблеми, че нямат представа, какво става в главата на детето. Често неговите реакции се тълкуват съвсем погрешно. Ако единият родител напусне семейството, децата се страхуват, че и другият може да направи същото и те да останат сами. Основното, което ги тормози е чувството за вина - малките смятат, че са истинската причина за разправията между родителите им и за раздялата им. Децата изживяват раздялата по различен начин. Ако се наложи напускане на досегашното жилище, раздяла с приятели и близки, смяна на училището, тя се превръща в болезнена действителност. Децата изживяват раздялата според възрастта си и характера, но при всички положения, те страдат.

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

Тъгата им се изразява различно - ярост и страх, възбуда и ранимост, неспокойствие и смущение в съня.

Могат да получат дори и психосоматични оплаквания - главоболие, болки в корема, екзема, изостряне на хронично заболяване, напикаване през нощта. Успехът в училище понякога намалява, защото не могат да се съсредоточат. Този процес на тъга не трябва да се потиска, а да се изживее от детето, за да може по-лесно да се освободи от него. Как и колко дълго детето ще преживее страданията си зависи от това как родителите сами ще преодолеят вътрешно раздялата си, дали ще престанат да се карат и да установят помежду си приемливи отношения и ще могат ли да осигурят на себе си и на децата сигурни условия на живот. Практиката показва, че този тежък за децата период продължава около една година. Само една четвърт от децата след развода показват белези на смущения по-дълго (1-2 години), между тях момчетата са повече от момичетата. Материалните възможности имат по-малко значение, отколкото връзката с родителя. Колкото е по-голямо детето, толкова по-голямо значение има и включването в социалната околна среда. Това особено силно важи за децата от горните класове. Често те избират да живеят при родителя, който остава на старото място, а не при другия, който решава да се премести оттам. Особено ако старата социална среда носи сигурност и спокойствие и е свързана с любими хора - баба, дядо, приятели. Тези факти налагат професионална намеса, която може да се получи в **Център за обществена подкрепа – социална услуга в общността, която предстои да се разкрие в община Златоград.**

4.2.7. Родители на деца с увреждания

Да си **родител на дете с увреждане** често е предизвикателство към самия теб! Защото грижите за малкото същество, отгледано с толкова нежност и любов, често изискват отделянето на повече време, повече внимание, повече средства, отколкото за едно детенце без увреждане. Спецификата на грижите за деца с трайни увреждания и превъзможването на психическия стрес, налага професионална намеса, която може да се предоставя в **Център за обществена подкрепа.**

4.2.8. Просещи деца /потенциална рискова група/

Просещите деца могат да бъдат разделени в следните три възрастови групи, с оглед на което да се провежда и работата с тях:

- първа група - от 0 до 3 години
- втора група - от 3 до 14 години
- трета група - от 14 до 18 години

Поради затрудненото си материално положение много родители не са в състояние да осигурят качествена грижа за своите деца. В някои случаи те са принудени да настанят децата си в държавни институции. В други децата остават при своите семейства, но са лишени от здравословна храна, дрехи, лекарства и имат ограничен достъп до образование.

5. Оценка на социалните услуги и дейности в община Златоград

Социалната политика на община Златоград е една от приоритетните дейности на настоящото местно управление. В резултат на големите усилия на местната власт и местна общност, Златоград се превърна в модел на предоставяне на социални услуги в региона.

За осигуряване на качествени и ефективни социални услуги в община Златоград се разработва всяка година Социална програма, на база приетата през месец април 2007 година от Общински съвет-Златоград „Общинска стратегия за развитие на социалните услуги”, която

настоящият документ актуализира.

Изграждането на добре функционираща мрежа от социални услуги, предоставяни в общността, с цел социалната защита и интеграцията на най-уязвимите групи от населението – деца в риск, хора с увреждания и възрастни хора, чрез създаване на мрежа от социални услуги в общността, достъпна архитектурна среда и социално включване, е един от приоритетите на социална политика на местната власт. Във връзка с това и съгласно действащото законодателство на Република България, се изпълняват мерки за повишаване качеството на предоставяните социални услуги в общността. В нашата община много добре функционират услугите «Домашен помощник», «Социален асистент» и «Личен асистент», чиято основна цел е да се въведе качествен модел за предоставяне на медико-социални услуги, социална интеграция и повишаване на жизнения стандарт на възрастни хора и лица с увреждания от община Златоград, като се предотврати попадането им в специализирани институции. „Личен асистент”, „Социален асистент” и „Домашен помощник” са услуги в общността, които имат силен социален ефект, особено за малките населени места като община Златоград.

Тези услуги са насочени към подкрепа на подпомаганите лица за осъществяване на ежедневните им дейности и постигане на социално включване. С тяхното развитие се осигуряват възможности за организиране на свободното време, осъществяване на социални и лични контакти, осъществяват се дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот. През последните години се наблюдава значително увеличение на потребностите от социални услуги, които подкрепят задържането на хората в семейна среда. Това е свързано с неблагоприятните демографски промени и застаряването на населението, особено в малките общини.

В община Златоград няма изградени специализирани институции.

Най-добре развити в общината са социалните услуги за деца и възрастни с увреждания, като Център за социална рехабилитация и интеграция предоставя услуги на възрастни хора с увреждания, а Дневен център за деца с увреждания „Зора” – на деца и младежи с увреждания.

• **Център за социална рехабилитация и интеграция**

„Център за социална рехабилитация и интеграция” /ЦСРИ/ е комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване. Капацитетът на ЦСРИ Златоград е 35 възрастни с увреждания. Поради повишения интерес и увеличения брой на хората с увреждания в община Златоград, е необходимо местната власт да предприеме мерки за увеличаване капацитета на центъра, на база потребностите от предоставянето на социални услуги в общността .

ЦСРИ създава възможности за преодоляване на социалната изолация и последваща интеграция с екип от психолози, социални работници, трудотерапевти, рехабилитатори.

В центъра се извършват следните социални дейности:

- Обучение на лицата за придобиване на умения за независим живот, за социално включване и справяне с обичайните житейски ситуации;
- Индивидуална и групова работа с лицата и техните семейства за развитие на потенциала им.

Мисията и визията на ЦСРИ са в унисон с приета методика за работа. Това е подходът, основан на правото на всеки човек да живее достойно и да има достъп до качествени услуги, гарантиращи неговия социален живот и достойнство.

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

Работата на ЦСРИ се фокусира върху оказване на помощ и подкрепа за социална интеграция, което може да се обобщи като развиване и предоставяне на социални услуги в общността, хуманитарно и техническо подпомагане, развиване на личен капацитет и т.н.

Различните дейности са насочени основно към хора с увреждания. Важен аспект от дейността на ЦСРИ е развитото сътрудничество с пулични институции и създадените партньорства с други неправителствени организации в страната за осъществяване на реформи в социалната политика.

Център за социална рехабилитация и интеграция е комплекс от социални услуги, свързани с извършване на:

- психологически консултации,
- терапия,
- социална консултация,
- рехабилитация,
- информирание,
- образователно и професионално обучение и ориентиране;
- трудотерапия- занимателна, функционална;
- културотерапия,
- музикотерапия,
- изобразително изкуство,
- светознание
- индивидуална работа,
- групова работа

От 2003 г. Община Златоград провежда целенасочена работа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за хора с увреждания и след това премина и към откриване на дневен център за предоставяне на услугите за деца. Работата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги.

• Дневен център за деца с увреждания „Зора”

Дневният център за деца с увреждания предлага комплекс от социални услуги за цялостно обслужване на децата през деня като предоставяне на храна, здравни грижи, рехабилитационни процедури, логопед, организация на свободно време, семейно консултиране и подкрепа.

Основните цели на дневните грижи са:

- образователни и ограмотяващи занимания;
- възпитание и рехабилитация;
- подготовка за водене на самостоятелен живот;
- социална и психологическа помощ;
- обучение в социални умения и социална интеграция.

Реализирането на предлаганите услуги подготвя децата с увреждания и семействата им за плавно включване в живота на обществото, насърчава и подкрепя развитието на детето, осигурява подобряване на физическото и психическото състояние на детето до ниво, в което максимално да разгърне своя потенциал.

Грижите за всяко дете се осъществяват според индивидуалното му развитие и потребности. Капацитетът на ДЦДУ „Зора” е 20 деца с увреждания.

Центърът предоставя целодневни и почасови услуги за деца и младежи, на възраст от 3 до 24 години, с физически и ментални увреждания. Най-често ползвателите на услугата са с диагноза Детска церебрална парализа, Сколиоза, Синдром на Даун, както и изоставане в психо-физическото развитие.

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

Дейностите в ДЦДУ „Зора” са обезпечени с опитни и квалифицирани специалисти – психолог, логопед, специален педагог, рехабилитатор.

Центърът е разположен в част от сграда, публична общинска собственост, на подходящо и достъпно място в центъра на града.

Заниманията се провеждат в просторни и уютни стаи, специално обзаведени, според нуждите на съответната терапия, има осигурен временен, но неспециализиран транспорт.

Местната власт отчита необходимостта от предоставяне на социални услуги на потребителите на дневния център над 18 годишна възраст и ще предприеме съответните действия за разкриване на социална услуга Дневен център за възрастни.

- **„Социален асистент”**

По Националната програма „Асистенти на хора с увреждания”, дейността „Социален асистент” осигурява временна трудова заетост на трайно безработни лица, които осъществяват комплекс от услуги и дейности за задоволяване на ежедневни потребности на хора с трайни увреждания и тежко болни самотни хора, организиране на тяхното свободно време и съдействие за нормалното им социално включване.

- **„Личен асистент”**

Чрез дейност „Личен асистент” се осигурява трудова заетост на безработни лица, ползващи право на месечна социална помощ по реда на чл.9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане, или отговарящи на условията за получаване на този вид помощ. Това са лица, ангажирани ежедневно в обгрижването на свои близки с увреждания. По този начин се гарантира полагането на качествени грижи за лицата и децата в домашна среда и по-добър стандарт на живот на трудещите се и техните семейства.

- **„Домашен помощник”**

„Домашен помощник” е лице, което оказва помощ на други лица в домашна обстановка при хранене, битови нужди, наблюдение на здравословното им състояние и информиране на личния лекар. Услугата се предоставя от община Златоград и НПО по различни програми и проекти.

Услугата „Домашен помощник” е насочена към самотно живеещите възрастни хора в града, като тя представя поддържане на хигиената на обитаваното жилище, пазаруване, закупуване на медикаменти, хранителни продукти и вещи от първа необходимост, приготвяне на храна и подпомагане при хранене, доставка на готова помощ в ежедневното обслужване на потребителите, придружаване до местата за извършване на комунално-битови услуги и съдействие за отстраняване на дребни технически повреди.

- **Клубове на пенсионера**

На територията на Община Златоград функционират 2 клуба – един в града и друг в с. Старцево, в които възрастните жители на общината прекарват голяма част от свободното си време в срещи и занимания според интересите си, поддържайки социални контакти, чрез организиране и поддържане на дейности със социален, здравен и културен характер. Членовете на клубовете могат да ползват пособия за развлекателни игри /шах, табла, карти/, да прочетат вестник или списание. Помещенията са оборудвани според потребностите на възрастните хора.

- **Парично подпомагане**

Ежегодно в бюджета на Община Златоград се гласуват средства за **еднократни помощи за задоволяване и за инцидентно възникнали нужди на граждани и техните семейства.**

- **Регистрирани доставчици на социални услуги**

Към момента в Регистъра на доставчиците на социални услуги в Агенция за социално подпомагане са регистрирани две Сдружения с нестопанска цел които имат право да предоставят социалните услуги „Домашен помощник” и „Социален асистент” на територията на община Златоград.

- **„Сдружение за социална интеграция” град Златоград**

Регистрирано под №394 в регистъра на АСП с две удостоверения за услугите „Домашен помощник” и „Социален асистент”. През периода 2008 г. – 2009 г. Сдружението изпълни успешно проект № **BG051POO1/07/5.2-01/D01/0052** „ **Домашен помощник - нова социална услуга в помощ на уязвимите групи от община Златоград**” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотно живеещи хора – дейности „Социален асистент” и „Домашен помощник”.

- **Сдружение „Местни инициативи за развитие”**

Регистрирано под №609 в регистъра на АСП с едно удостоверение за услугата „Домашен помощник”. Към момента сдружението не е предоставяло услугата.

Пред хората с различни увреждания от нашата община стоят бариери, поради липса на специализиран превоз за достъп до услуги, особено за лица от отдалечените населени места, лежащо болните и трудноподвижните, на които биха им осигурили рехабилитация, интеграция и професионални обучения с цел тяхното нормално социално включване и реализация, според възможностите им. Съществуващото положение, налага ограничение върху достъпността на предоставяните услуги и би предизвикало проблем със запълването на капацитета на социалното заведение.

На територията на община Златоград развиват дейност четири неправителствени организации на хора с увреждания. Ежегодно Общински съвет, Общинска администрация и НПО изготвят социална програма за хора с увреждания и възрастни хора, в която реализирането на основните мероприятия изискват наличието на специализиран транспорт. Традиция стана организирането на събор за хората с увреждания на една от най-привлекателните местности на района ни, която обаче е доста отдалечена от центъра на града, така че осигуряването на специализиран превоз ще даде възможност и за разширяване на дейностите в социалната ни програма.

Все още в града ни има и архитектурни бариери, които правят достъпа до институции труден.

Семействата, в които се полагат денонощни грижи за дете или възрастен човек с трайно увреждане са поставени пред редица трудности, каквито са невъзможността за трудова реализация и осигуряване на доходи за качествен живот.

Много млади хора напуснаха общината, търсейки по-добро място за своята реализация, но оставяйки своите възрастни, а в повечето случаи и болни родители, които срещат трудност при обгрижването си.

Пределната ангажираност на родителите често създава предпоставки за слаб родителски контрол, залисани в стремежа за осигуряване на прехраната, често ние като родители забравяме, че нашите деца имат нужда от нас, като съветници и хора, с които да споделят своите малки детски проблеми. Често нашите деца стават обект на насилие или самите те са носители на агресивността.

Това обстоятелство обяснява нарастването на детската агресивност, противообществени прояви, зависимости и просто отчаяние, което често води и до фатален край на един неизживян детски живот.

Държавата, местната власт и всички граждани на това общество трябва да защитим и гарантираме основните права на децата във всички сфери на обществения ни живот, съобразно тяхната възраст, социален статус, физическо, здравословно и психическо състояние, като се стремим да им осигурим подходяща икономическа, социална и културна среда, образование, свобода на възгледите и сигурност.

Всичко това обуславя необходимостта от разкриването на дневни и почасови социални услуги, които ще направят живота на всички тези хора по-лесен и приемлив.

Община Златоград е определена като една от най-активните в областта на социалните дейности на територията на Област Смолян. През 2008 година Български Хелзинкски комитет определи Златоград като „модел” в социалната област, в резултат на усилената работа в тази посока.

Висока е цялостната оценка за изградената мрежа от социални услуги. Експертите са единодушни, че предоставяните услуги са адекватни на нуждите на ползвателите. Многократно се изтъкват ползотворните усилия на общинската управа за развитието на социалния сектор, в резултат на които социалната програма се е разраснала през последните пет години и като брой дейности и като размер на финансиране.

Приемането на страната ни като пълноправна членка на Европейския съюз, предполага и ни задължава да се стремим все повече към повишаване качеството на социалните услуги, предоставяни към момента и утвърждаване на нови алтернативни социални услуги в общността, отговарящи изцяло на нейните нуждите и на утвърдените стандарти и критерии за предоставянето им.

Идеята на местната власт е да бъдат обхванати всички социални услуги, които могат да се предоставят в нашата общност.

На база на гореописаното се идентифицира необходимост от разкриване на **нови социални услуги** като социална услуга за деца в риск „Център за обществена подкрепа”, Кризисен център, Обществена трапезария с диетична кухня, Приемна грижа, социално предприятие за хора с увреждания, Дневен център за възрастни хора.

Община Златоград има човешки ресурс и политическата воля да обхване в своята социална политика и маргинализираните групи младежи, които до този момент не са намерили място в социалната □ политика. Направени са необходимите проучвания за разкриване на нов вид социална услуга в общността – **Център за обществена подкрепа**, като амбицията ни е този център да предоставя услуги, свързани с превенцията на изоставянето на деца, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви и техните родители. Настоящият анализ идентифицира необходимостта от разкриване на още три нови социални услуги: **Дневен център за възрастни хора с увреждания, Дневен център за стари хора и Кризисен център.**

6. Заключение и препоръки

6.1. Основни изводи от ситуационния анализ и оценката на потребностите

За да се определят потенциалът и възможностите за бъдещо развитие на общинската социална политика и в частност социалните услуги, е необходимо да се направи анализ на силните и слаби страни на вътрешните фактори и възможностите и заплахите на външните фактори на средата, влияещи на това развитие.

SWOT анализ на социалната сфера:

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Ясно заявена политическа воля на ръководството на Община Златоград за развитие на социалните услуги в съответствие с държавната социална политика и нейните приоритети; • Съвместна работа с представители на неправителствения сектор в Община Златоград, развиващи дейност в социалната сфера, както и национално представени НПО; • Добра координация между институциите на държавната и местна власт при формиране и провеждане на социалната политика в общината; • Проучени потребности от социални услуги на населението; • Налични специалисти за разработване на проекти и кандидатстване за външно финансиране; • Наличие на организации на потенциални потребители на социални услуги – Районен съюз на хората със зрителни увреждания, Сдружение на хора с увреждания „Надежда”, Основна организация към Съюза на инвалидите в България, с. Старцево, Териториална организация на глухите, клубове на пенсионера. • Добре развита транспортна мрежа за общодостъпна среда; • Изработена общинска програма за закрила на детето за 2009 г.; • Изработена Стратегия за развитие на социалните услуги през 2007г.; • Добре стартирали и действащи активни мерки на пазара на труда, свързани с обгрижване на потребители чрез социални услуги по Националната програма “От социални помощи към осигуряване на заетост” по компонент „Домашен помощник” и по Национална програма „Асистенти на хора с увреждания по компоненти „Личен асистент” и „Социален асистент”; • Квалифицирани преподавателски кадри по специалностите: социални дейности, социална педагогика, логопедия, рехабилитация, психология, специална педагогика и медицина 	<ul style="list-style-type: none"> • Малък спектър от предлагани социални услуги за задоволяване потребностите на деца и възрастни със специфични, потребности както и техните семейства; • Значителен брой неработоспособни и възрастни жители на общината; • Ограничени общински финансови ресурси за развитие на социалните услуги; • Ниски доходи на преобладаващата част от нуждаещите се от социални услуги; • Липса на специализиран транспорт, осигуряващ качествен достъп до социални услуги на трудно подвижните жители на общината и на хора с увреждания; • Наличие на „архитектурни бариери” за трудно подвижните и незрящи лица в търговски обекти, заведения за обществено хранене и учреждения; • Липса на социални услуги по превенция и обществена подкрепа за деца и семейства; • Малък брой утвърдени приемни семейства на територията на град Златоград; • Липса на ресурсен център за подготовка и обучение на специалисти, работещи в социалната сфера; • Малък брой регистрирани в Агенция за социално подпомагане, доставчици на социални услуги, с които общината може да сключи договори за доставчици на социални услуги; • Висока безработица; • Ниска квалификация и образование на голяма част от продължително безработните лица; • Спад в броя на населението и миграция към други региони от страната и чужбина;

<p>за обезпечаване предоставянето на социалните услуги;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изградена мрежа от социални услуги – наличие на два центъра за предоставяне на социални услуги и един в процес на изграждане - ЦОП; • Наличие на общински сграден фонд, в който да се развият алтернативни социални услуги в общността; • Близък контакт с Република Гърция, осигуряващ добра възможност за обмяна на опит в социалната сфера. 	<ul style="list-style-type: none"> • Застаряване на населението и висока смъртност; • Наличие на групи в социална изолация; • Ниски доходи и ниска покупателна способност на населението; • Слаба адаптивност на голяма част от безработните към новите социално-икономически условия;
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Децентрализация и деинституционализация на социалните услуги в рамките на националната социална политика; • Осигурено държавно финансиране при предоставянето на част от социални услуги в общността по стандарти на МТСП ; • Различни международни донорски програми за финансиране на дейности по предоставянето на социални услуги, както и възможности за развитие на социални дейности със средства от ЕС; • Разработени единни методики за предоставяне на различни социални услуги в общността; • Съществуваща законова уредба, регламентираща интегрираното обучение на деца със специфични потребности; • Участието на неправителствения сектор в провеждането на социалната политика по предоставянето на социални услуги; • Развита мрежа от граждански обединения; • Изграждане на социално партньорство; • Разработка и прилагане на специализирани програми за образование и преквалификация; • Подкрепяща национална политика за развитие на социалните дейности; • Надграждане на действащите и създаване на нови социални услуги. • Благоприятни условия, които правят общината предпочитана туристическа дестинация, засилват инвестиционния интерес и дават възможност за увеличаване на собствените приходи ; • Развитие на нови социални дейности, в резултат на функциониращия трансграничен коридор между България и Гърция (Златоград – Термес); • Развито трансгранично сътрудничество и засилена обмяна на опит в социалната сфера. 	<ul style="list-style-type: none"> • Липса на обществена нагласа за платени социални услуги; • Зависимост от външно финансиране на социални дейности чрез програми и проекти; • Липса на собствен финансов ресурс за изграждане на нови центрове за предоставяне на социални услуги, отговарящи на всички критерии и стандарти за качество на услугата; • Ограничени финансовите ресурси за провеждане на ефективна социална политика; • Напускане на млади хора; • Обезлюдяване на населените места; • Намаляване на покупателната способност на гражданите; • Засилване на вредните явления като наркомания, престъпност и др.

Съпоставяйки силните и слаби страни на вътрешния потенциал на общината, както и възможностите и заплахите на външните фактори на средата, стигаме до извода, че състоянието на община ЗЛАТОГРАД, по отношение развитието на социалните услуги, е в благоприятна позиция с подчертани лостове за развитие, на фона на преобладаващи силни страни, възможности и преодолими рискове, ограничения и проблеми.

Община Златоград е малка община, отдалечена от големите административни центрове в страната. В резултат на това е налице голям процент безработица и липса на големи инвестиции. Още по-трудна е ситуацията за хората с увреждания, които са трудоспособни или с намален процент трудоспособност и които желаят да работят. В тази посока може да се мисли за развитие на почасовата и надомна работа. Необходимо е да бъдат организирани курсове за квалификация и професионално обучение за придобиване на компютърна грамотност и езикови обучени за конкурентоспособност на пазара на труда за хората с увреждания.

В резултат на анализа на развитието на социалните услуги в община Златоград могат да се направят следните изводи, свързани както с надграждането на съществуващите социални услуги /увеличаване на капацитета на ползвателите на социална услуга , предоставяна от ЦСРИ;/, така и с необходимостта от изграждането на нови такива, описани по-долу:

ЗА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА С ДЕЦА В РИСК

➤ Център за обществена подкрепа /ЦОП/

Община Златоград е партньор на Международна социална служба – България по проект „Регионален подход при осъществяване на реформата в обществената грижа за децата в област Смолян”. Целта на този проект е да се подкрепи процеса на деинституционализация и цялостно реформиране на обществената грижа за децата в област Смолян, чрез развитие на достъпни, отговарящи на потребностите на населението социални услуги за деца и семейства, насочени към предотвратяване на институционализацията, насилието и социалната изолация, както и създаване на условия за успешна социална интеграция. Като резултат от този проект в Златоград ще бъде изграден ЦОП, който се предвижда, след приключване на проекта, да стане делегирана от държавата дейност.

ЦОП предоставя широк спектър от услуги и дейности за подкрепа на деца и семейства в риск с цел предотвратяване институционализирането на деца и възникването на други рискови ситуации като прояви на насилие, противообществени прояви, отпадане от училище и др. /ППЗСП, допълнителна разпоредба, т.29/. целевите групи на ЦОП ще бъдат:

- Деца в риск от изоставяне и техните семейства;
- Деца, жертва на насилие и техните семейства;
- Деца с противообществени прояви, отпаднали от училище или в риск от отпадане от училище на възраст от 3 до 18 години и техните семейства в общността;
- Деца и младежи от специализирани институции за деца;
- Деца и семейства от общността.

Направления, услуги и дейности в ЦОП:

- Превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции;
- Реинтеграция на деца в биологичното им семейство;
- Услуги по приемна грижа и осиновяване;

- Подкрепа на деца и младежи, напускащи специализирани институции за деца, както и на младежи в риск с цел успешна социална интеграция и професионална реализация;
- Консултиране и подкрепа на семейства в риск;
- Превенция на отпадане от училище;
- Работа с деца, отпаднали от училище и техните семейства;
- Превенция на противообществените прояви на деца;
- Работа с деца с противообществени прояви и с техните семейства;
- Превенция на насилието;
- Работа с деца, жертва на насилие и техните семейства;
- Мобилна социална работа;
- Групова работа с деца;
- Информационни кампании.

➤ Кризисен център

В България отскоро се предлага услугата - Кризисни центрове. Те са нов вид социална услуга, която възниква в резултат на потребност в общността. Това са места, където децата и лица, станали жертва на трафик и насилие, могат да се възстановят и да им бъде помогнато да преживеят неприятните ситуации.

Алтернативен подход за готовност и реакция от страна на местната общност е изграждането на такъв Кризисен център на територията на община Златоград предвид действащото ГКПП Златоград – Ксанти. Потенциалната опасност, която крие увеличеният трафик на хора през Златоград, в резултат на функционирането на транспортната връзка, свързваща България с Гърция, отразява специфичната потребност на общината ни от разкриването на такъв вид услуга - **Кризисен център**.

Кризисният център ще бъде място за временен престой на пострадали от домашно насилие или станали жертви на трафик деца и лица. На това място те могат да престоят от три до шест месеца, като през това време за тях ще се грижат медицински лица, социални работници, психолози и педагози. Целта на престоя им е да бъдат подготвени за нормалната си адаптация в обществото. В сградата ще бъдат обособени спални помещения, трапезария и изолатор. За функционирането на Центъра ще бъдат изградени работни офиси, помещения за групова и индивидуална работа.

Кризисният център за деца и лица, пострадали от насилие осигурява институционална закрила и защита на децата и лицата, пострадали от различни форми на насилие в семейството или извън семейната среда. Кризисният център за деца и лица, пострадали от насилие осигурява условия и сигурна среда за:

- Преодоляване на ситуацията на криза.
- Духовно, физическо и социално развитие и здравословен начин на живот.
- Обучение по алтернативни програми и/или посещаване на училище /за децата/.
- Усвояване на общочовешки и национални ценности, добродетели и култура.
- Развитие на индивидуалността.

Целеви групи:

- Деца и лица, пострадали от насилие в или извън семейството – negliжиране, физическо, психическо, сексуално насилие, трафик, за които съществува опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото, интелектуалното или социалното им развитие.
- Родители, друг законен представител на детето и/или членове на разширеното семейство. Други значими за детето хора.

Предлагани социални услуги и дейности:

- Задоволяване на основните потребности на всяко дете и лице, настанявано в Кризисния център. Осигуряване на: подслон, храна, облекло и хигиенни материали, необходими за поддържане на личната хигиена.
- Пълноценни здравни грижи за всяко дете и лице.
- Индивидуална подкрепа в образователния процес за всяко настанено дете в училищна възраст.
- Индивидуална и групова работа с децата от 3 до 7 г. и други по-големи деца, които по време на престоя не посещават училище.
- Индивидуална и групова работа за психологическа подкрепа на всяко дете и лице.
- Организиране на свободното време на всяко дете и лице, с цел подпомагане интегрирането му в общността, активно включване в цялостния живот на Кризисния център и създаване на условия за изява на индивидуалните му способности.
- Работа със семействата – родители, близки и роднини, членове на разширеното семейство и други значими за детето хора.

➤ Приемна грижа

Приемната грижа е отглеждане и възпитание на дете в семейна среда, което по една или друга причина не може да бъде отглеждано от биологичното си семейство или в детските домове.

Целта на настаняването и отглеждането на дете в приемно семейство е да се даде възможност на всяко дете да живее в семейна среда.

Изключително важно е едно дете да бъде отгледано в семейство, където получава закрила, стабилност, любов и подкрепа, има възможност да израсне като пълноценна личност.

Услугата дава възможност на много деца и възрастни да променят живота си. Всеки би могъл да помогне не само на дете. Това може да донесе много радост и удовлетворение и за възрастните, пожелали да станат приемно семейство.

ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА И ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ

За пълнолетните лица, бенефициенти на социални услуги и хората с увреждания, както и за техните семейства е изключително важно да се **разшири капацитета и спектъра на предлагани социални услуги**, които да бъдат държавно субсидирани. За качествено предлагане на наличните социални услуги, посредством което ще се увеличи и броя на техните ползватели е необходимо да се **осигури специализиран транспорт** за достъп до социални услуги на трудно подвижните жители на общината и на хора с увреждания, както и да се **„преодолеят архитектурните бариери“** за трудно подвижните и незрящи лица в търговски обекти, заведения за обществено хранене и учреждения. Община Златоград има добра практика в това отношение. **Хора с увреждания участват като членове на ЕСУТ и следят стриктно за това, всеки нов обект, в своя проект да има осигурен достъп до архитектурна среда. Освен това има утвърдена от общинския съвет местна наредба за достъпна архитектурна среда.**

В момента общинска администрация Златоград, съвместно с ДСП, правят проучване сред обществеността за степента на желание на жителите от разкриване **на Обществена трапезария с диетична кухня.**

Създаването на социално предприятие на хора с увреждания е една добра алтернатива за осигуряване на заетост и сигурни доходи на хора със специфични потребности – една тема, която предизвиква голям интерес, както сред бизнеса, така и сред цялото общество.

➤ **Дневен център за възрастни хора с увреждания**

Изключително важна предпоставка за успешното реализиране на една стратегия за развитие на социалните услуги са настроенията и нагласите в обществото по отношение на възрастните хора. Все още те са доминирани от погрешни представи, съжаление, безразличие и негативизъм. Това обуславя необходимостта от провеждането на дългосрочни кампании за преодоляване на тези „субективни“ бариери и за промяна на стереотипите в начина, по който се представят и възприемат старостта и самите възрастни хора.

Кампанията за промяна на обществените нагласи трябва да протича успоредно с решаването на всички проблеми, свързани с възрастните хора. Водеща страна в нея трябва да бъдат самите те и техните организации. В областта на предлагането на социални услуги, насочени към социалното включване на възрастните хора, съобразно техните желания и потребности, е необходимо да се извършат бързи промени и да се предприемат адекватни действия .

В резултат на извършения анализ се установи, че община Златоград е длъжник на тази рискова група и предвид предлаганите действащи услуги на територията на общината ни, се налага необходимостта от обхващане на тази група от населението и разкриване на подходящ вид социална услуга: **ДНЕВЕН ЦЕНТЪР ЗА ВЪЗРАСТНИ ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ.**

Дневният център за възрастни хора предлага комплекс от социални услуги в общността, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните и рехабилитационните потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти.

➤ **Дневен център за стари хора**

Основните дейности в предоставянето на този вид услуга целят ограничаването на социалната изолация, в която се намират хората след пенсионирането си. Насочени са към създаването на условия за социални контакти и възможности възрастните хора да се чувстват неразделна част от обществото. Осигуряват подкрепа за пенсионираните и напуснали активния живот хора, да преодолеят психологическата бариера, която ги кара да се чувстват ненужни.

За постигането на тези цели се организират мероприятия, свързани с:

- Провеждане на разговори и дискусии по актуални проблеми;
- Организиране на индивидуални и групови консултации със специалисти по медико-социални проблеми;
- Организиране на занимания по интереси (цветарство, плетиво, бродерия, национална кухня, сладкарство, изобразителни и музикални занимания);
- Подпомагане извършването на административни услуги;
- Организиране на съвместни мероприятия със социални домове, неправителствени организации (честване на празници, екскурзии, спортни празници, срещи с интересни личности и др.);
- Здравна профилактика – периодично;
- Измерване на пулс и кръвно налягане на потребителите на социалната услуга.

Причините за неразвитостта на този сектор се коренят повече в липсата на традиции да се предлагат и ползват социални услуги, отколкото в липсата на финансови средства. Социално-икономическата ефективност на предоставяните услуги, главно в специализираните институции, е изключително ниска и може да бъде значително повишена чрез прилагане на съвременни и утвърдени модели за работа.

Социалните услуги водят до подобряване качеството на живот на възрастните хора в по-висока степен, отколкото социалните помощи. Предлагането на алтернативни социални услуги за възрастни ще предотврати попадане на самотно живеещи стари хора в институции и ще повиши качеството им на живот.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград

Визия

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги цели осигуряването на достъпни, качествени и адекватни на потребностите социални услуги и промяна във философията на предоставянето им, което ще допринесе за социално включване, качествени изменения в жизнения стандарт и пълноценна реализация на индивидите и общностите в неравностойно положение в община Златоград.

Ценности и принципи

Основна ценност на общинската стратегия за развитие на социалните услуги е всяко човешко същество със своята уникалност на възможностите за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение, религиозна принадлежност и сексуална ориентация.

При планирането и предоставянето на социални услуги Общинската стратегия зачита основните човешки права и правата на детето, утвърдени в международните документи и конвенции. Тя утвърждава следните **ценности**, споделени от всички заинтересовани страни в община Златоград.

- Зачитане на човешките права и съответствие на социалните услуги с международно признатите права на човека и права на детето.
- Хуманизъм-да се отнасяме с уважение към личността, към достойнството на всяко човешко същество.
- Всеки човек има право на алтернативен избор-да потърси и получи адекватни на нуждите му социални услуги.
- Интересите на децата в риск и техните семейства и на уязвимите социални групи са водещи при планиране и предоставяне на социални услуги.
- По-щастливо детство за децата в риск.
- Сигурност, достойно здравеопазване и образование за успешно развитие на децата.
- Благосъстояние на децата, семействата, уязвимите общности и индивиди.
- За децата трябва да се грижи тяхното собствено семейство, колкото е възможно повече.
- Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички социални групи.
- Семейната среда като ценност и ресурс за преодоляване на социалното изключване и на наличния потенциал на всеки за самостоятелност и реализация.
- Грижата трябва да се предоставя в общността, а не в институции.
- Услугите трябва да са насочени колкото към превенция, толкова и към закрила.
- Грижата трябва да е насочена към човека, а не към институцията.
- Социалните услуги да се предоставят според потребностите, а не според възможностите на отговорните органи.
- Към хората трябва да се отнасяме с достойнство така, както бихме искали да се отнасят другите към нас с уважение.

Всички заинтересовани страни, ангажирани с разработването на общинската стратегия, се обединиха около следните **принципи и подходи**, които ще бъдат следвани при изпълнението на планираните дейности и мерки:

- Планиране на гъвкави социални услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на нуждаещите се хора.
- Осигуряване на равен достъп до качествени социални услуги и безпристрастност при предоставянето им за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на областта.
- Предоставяне на качествени услуги, съчетани с достойно заплащане.
- Насърчаване на услугите в общността и ползване на услуги от резидентен тип само в краен случай.
- Ефективност и ефикасност на социалните услуги и партньорствата.
- Надграждане върху достиженията и натрупания опит в планирането, управлението и предоставянето на социалните услуги.
- Насърчаване на иновативни подходи при планиране и предоставяне на социални услуги.
- Прозрачност и отчетност при планирането и усвояването на финансовите средства.
- Обществена солидарност на всички заинтересовани страни при изграждане на междуинституционални партньорства на всички нива.
- Осигуряване подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения, в съответствие с новите изисквания и стандарти.
- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и със съответните подзаконови нормативни актове.
- Отстояване и защита правата на рисковите групи, съгласно действащото национално и европейско законодателство.
- Насърчаване на доброволното участие при предоставяне на социални услуги.

Направления и приоритети на общинската стратегия.

Приоритетни целеви групи.

Приоритетни направления

Приоритетните направления на общинската стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на ключови/критични социални проблеми на жителите на община Златоград. Приоритетните направления са групирани в две посоки. Първата група включва тези, които се отнасят до съдържанието на социалните услуги, а втората-функционалните приоритетни направления, подпомагащи ефективното изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

Избраните приоритетни направления, отнасящи се до **съдържанието на социалните услуги** включват:

1. Превенция за деца и семейства в риск

Това са широк кръг от услуги в общността за деца и семейства в риск, насочени към превенция на рисковите фактори за развитието на децата и уязвимостта на семействата, превенция на изоставянето и настаняването на деца в специализираните институции; развитие на приемна грижа и осиновяване; работа с деца с поведенчески проблеми, асоциалното поведение и насилие; закрила на деца, жертви на насилие, малтретиране и negliжиране; съдействие на деца, отпаднали или в риск да отпаднат от училище.

2. Деинституционализация на грижите за деца

Деинституционализацията се осъществява чрез развитието на максимално широка мрежа от услуги с цел извеждане на децата от специализираните институции, превенция на изоставянето и подкрепа за семействата в риск за подобряване на грижата за децата в семейството.

3. Развитие на социални услуги за социално включване на уязвимите групи и лица в неравностойно положение

Стратегията ще допринесе за създаването на по-добър модел на подкрепа за намиращите се в неравностойно положение лица, групи и общности при зачитане на човешкото достойнство и социалната справедливост. От една страна, това се изразява в разширяване мрежата на социалните услуги, в т. ч. развиване на иновативни и мобилни форми за обхващане на все повече ползватели, което ще съдейства за оставането им в своя собствен дом и общност. От друга страна, социалните услуги заедно с хоризонталните мерки за социално включване в областта ще допринесат за подобряване достъпа на нуждаещите се до здравни услуги, образование и квалификация, пазар на труда.

4. Развиване на социални услуги за осигуряване на условия за по-добър и достоен живот на старите хора

Създаване на условия за предоставяне на грижи за старите хора, насочени към повишаване качеството на живота им, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда или в близост до нея. Услугите, отличаващи се с домашна атмосфера, са съобразени с индивидуалните потребности, желания и условия на живот.

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение основните дейности в Общинската стратегия, обхващат:

5. Развитие на човешките ресурси

В процеса на планирането недостигът на квалифициран персонал за разкриване и развиване на социалните услуги е идентифициран като един от основните рискове за реализацията на стратегията. Затова изграждането на необходимия капацитет за управление и за предоставяне на социални услуги се очертава като крайно необходима мярка – условие, както за изпълнението на планирания обем социални услуги и мерки, така и за постигането на качество на услугите, в съответствие със съвременните стандарти.

6. Междусекторно сътрудничество

Въвеждането на ефективна система от социални услуги на общинско ниво изисква активно развиване на партньорствата между отделните сектори, по отношение на конкретни социални услуги и мерки за социална подкрепа. Характерът на проблемите на хората в риск изисква комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, инфраструктура и др.

Приоритетни целеви групи

Планираните дейности в Общинската стратегия ще обхванат всички идентифицирани рискови групи при анализа на ситуацията в община Златоград, но фокусът на интервенцията е насочен към приоритетните целеви групи:

- Уязвими семейства с деца в риск;
- Деца, отглеждани в специализирани институции;
- Деца в риск, включително не обхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище;
- Деца с увреждания;
- Хора с увреждания;
- Възрастни хора в специализирани институции;
- Хора в неравностойно положение, които живеят в социална изолация и бедност;
- Хора в риск от всички целеви групи, живеещи в изолирани малки населени места, без достъп до социални и др. услуги;
- Стари хора, със специален фокус към самотно живеещите в изолирани селски райони.

ЦЕЛИ

За осъществяването на визията на общинската стратегия, във всяко от избраните приоритетни направления са набелязани общи и специфични цели и задачи:

ОБЩИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

Приоритетно направление 1: Превенция за деца и семейства в риск

Обща цел 1. Да се подобри грижата за децата в семейството чрез превенция на риска от изоставяне и negliжиране на децата.

Специфична цел 1.1 Да се намали изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции и да се подкрепи задържането им в биологичното семейство.

Специфична цел 1.2. Да се осигурят условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството.

Специфична цел 1.3. Да се осигури подкрепа на уязвимите семейства и децата за социално включване, превенция на рисково поведение и negliжиране на децата.

Специфична цел 1.4. Да се осигури равен достъп на децата от рискови общности и уязвими групи до качествено образование.

Приоритетно направление 2: Деинституционализация на грижите за децата

Обща цел 2. Превантивни действия за предотвратяване на риска от попадане на деца в специализирани институции.

Приоритетно направление 3: Развитие на социални услуги за социално включване на уязвимите групи и лица в неравностойно положение

Обща цел 3. Да се създадат условия за социално включване на максимален брой лица в неравностойно положение и уязвимите групи.

Специфична цел 3.1. Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на лицата с увреждания в семейна среда чрез предоставяне на социални услуги и грижа в общността.

Специфична цел 3.2. Да се намали броят на хората с увреждания в специализираните институции чрез развитие на алтернативна резидентна грижа от семеен тип.

Специфична цел 3.3. Създаване на условия за реинтеграция на уязвими лица, групи и общности в риск.

Приоритетно направление 4: Развитие на социални услуги за осигуряване на условия за по-добър и достоен живот на старите хора

Обща цел 4. Да се подобри качеството на живота на старите хора в Община Златоград.

Специфична цел 4.1. Да се разшири мрежата от социални услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора в домашна среда.

Специфична цел 4.2. Да се осигури достъп на старите хора до социални услуги-резидентен тип.

Общите и конкретните цели във **функционалните приоритетни направления** на общинската стратегия включват:

Приоритетно направление 5: Развитие на човешките ресурси

Обща цел 5. Да се повиши качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги.

Специфична цел 5.1. Да се стимулира развитието на административния и организационния капацитет на областно и общинско ниво за управление на социални услуги.

Специфична цел 5.2. Да се осигури подкрепа за персонала на социалните услуги за развитие на професионалната квалификация и умения, в съответствие със съвременните изисквания и стандарти.

Приоритетно направление 6: Междусекторно сътрудничество

Обща цел 6. Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междусекторно сътрудничество.

Специфична цел 6.1. Да се стимулира междусекторното сътрудничество в социалните услуги.

Специфична цел 6.2. Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)

Планирани социални услуги и мерки в община Златоград

№	Услуга, вид	Потребители		Капацитет			Област Смолян Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2010	2011	2015			
1	Дневен център за деца с увреждания – „ЗОРА” /ДДД/	Деца с увреждания	Община Златоград Община Неделино	20	20	30	Дневният център за деца с увреждания предлага комплекс от социални услуги за цялостно обслужване на децата през деня като предоставяне на храна, здравни грижи, рехабилитационни процедури, логопед, организация на свободно време, семейно консултиране и подкрепа.	Град Златоград	Налична
2	Център за обществена подкрепа; /ДДД/	<ul style="list-style-type: none"> • Деца в риск от изоставяне и техните семейства; • Деца, жертва на насилие и техните семейства; • Деца с противообществени прояви, отпаднали от училище или в риск от отпадане от училище на възраст от 3 до 18 години и техните семейства в общността; • Деца и младежи от специализирани институции за деца; • Деца и семейства от общността. 	Община Златоград,	35	35	40	Консултации; Превенция на изоставяне; Приемна грижа; Подкрепа на семейството при отглеждане на детето; Развиване на родителски капацитет. Училище за родители Работа с деца и родители за превенция на отпадането и връщане в училище.	Град Златоград	Нова /от 2011 г./

3.	Кризисен център /ДДД/	Деца и лица пострадали от домашно насилие или станали жертва на трафик	От територията на цялата страна	0	10	10	Консултиране, комплексна социална услуга, осигуряване на подслон, храна, облекло и хигиенни материали, пълноценни здравни грижи и работа с лица и семейства.	Град Златоград	Нова /от ноември 2012 г./
4.	Център за заместваща грижа	Деца с увреждания	Община Златоград	0	10	15	Организиране на почасови услуги за деца – заместваща грижа за различни периоди от време (гледане вкъщи, придружаване до детски заведения). Предоставяне на подпомагане (храна, дрехи, памперси) в случаи на тежки социални проблеми.	Град Златоград	Нова /от 2012 г./ Към ДЦДУ „Зора“
5.	Училище за родители /общинска дейност/	Семейства с недостатъчен капацитет за възпитание и грижи за децата;	Община Златоград,				Целеви програми за повишаване на родителския капацитет;	Град Златоград	Нова/от 2012 г. Към ЦОП
6.	Център за социална рехабилитация и интеграция / ЦСРИ/ /ДДД/	Лица с увреждания на територията на община Златоград.	Община Златоград	35	40	50	Медицинска и социална рехабилитация, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; Умения за самостоятелност; Мобилни услуги от рехабилитатор и психолог, социален работник.	Град Златоград	Налична Планува се разкриването на мобилни екипи за предоставяне на услугата в малките населени места и постепенно увеличение на капацитета: 2011 г. – 40, 2015 – 50;
7.	Личен асистент /Национална програма, оперативна програма „РЧР“	Грижа да деца и възрастни с трайни увреждания.	Община Златоград	25 НП”Л А” – 5 ОПРЧ Р - 20	57	80	Осигуряване на качествени грижи на нуждаещи се лица с трайни увреждания в семейна среда.	Община Златоград	Налична
8.	Социален асистент /Национална програма,	Деца и лица с различни увреждания Самотни стари хора с трайни увреждания, или в тежко здравословно	Община Златоград	32 ОПРЧ Р	40	40	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени	Община Златоград	Налична

	оперативна програма „РЧР”	състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами.					от социалния живот и са в риск от зависимост от институционален тип грижи.		
9.	Домашен помощник /Национална програма, оперативна програма „РЧР”	Грижа да деца и възрастни с трайни увреждания и самотно живеещи стари хора.	Община Златоград	4 ОПРЧ Р	30	50	Осигуряване на грижи в семейна среда на самотни стари хора, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот. Помощ при организирането на ежедневни битови потребности.	Община Златоград	Налична
10.	Трудови медиатори	Продължително безработни необразовани млади хора, майки с деца и др.	Община Златоград	0	0	2	Посредничество за улесняване на достъп до пазара на труда.	Община Златоград	Нова/ от 2013 г. към ЦОП
11.	Дневен център за стари хора /ДДД/	Стари и самотно живеещи хора.	Община Златоград	0	20	30	Дневният център за стари хора предлага комплекс от социални услуги в общността, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните и рехабилитационните потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти.	Град Златоград	Нова/2012 г.
12	Дневен център за възрастни хора с увреждания /ДДД/	Лица с увреждания над 18 годишна възраст	Община Златоград	0	0	20	Дневен център за възрастни хора с увреждания които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните и рехабилитационните потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти.на лица с увреждания.	Град Златоград	Нова/2012 г.
12.	Малък дом за стари хора.	Стари хора които не могат да се грижат сами за себе си.	Община Златоград	0	0	40	Цялостна грижа за задоволяване на ежедневните потребности на лицата	Община Златоград	Нова /от 2014 г./

							настанени в дома. Резидентна грижа – нужда от постоянно 24-часово обгрижване		
13.	Здравен медиатор.	Стари и самотноживеещи хора.	Община Златоград Община Неделино	0	30	40	Посредничество за достъп до здравни услуги, Профилактика, участие в дейности за превенция на изоставянето	Община Златоград	Нова /от 2013 г./ Към МДСХ
14.	Клуб на пенсионера – общинска дейност	Пенсионери	Община Златоград				Осигуряване на лични и социални контакти. Информирание и консултиране – социално, здравно, правно	Град Златоград и останалите населени места в общината	Налични в град Златоград и с. Старцево
15.	Обществена трапезария	Възрастни, самотно живеещи стари хора, хора с увреждания, социално слаби.	Община Златоград	0	0	60	Осигуряване на топъл обяд за определен период от време.	Град Златоград	Нова/ 2012 г.
16.	Домашен социален патронаж	Деца и лица с различни увреждания; Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самооб-служването, които имат нужда от грижа в семейна среда	Община Златоград	0	0	40	Дейности за доставка на храна. Разширяване на традиционните дейности на патронажа към обгрижване в дома, посредничество, помощ в домакинството.	Община Златоград	Нова/ 2012 г. Към Обществената трапезария

- *Неразделна част от настоящата стратегия е Анализ на ситуацията и оценка на социалните потребности в община Златоград*

МИРОСЛАВ ЯНЧЕВ

Кмет на община Златоград

Съгласувал,

ДОРА БАБАЧЕВА

Директор на дирекция „Социално подпомагане”

Стратегия за развитие на социалните услуги в община Златоград (2011-2015)